

Tmavě modrozelená je nová černá aneb Neologismy v popiscích pořadů na streamovací platformě Netflix¹

Keywords: neologism, nonce word, dictionaries, Netflix

Klíčová slova: neologismus, okazionalismus, slovníky, Netflix

Abstract

The article deals with neologisms in the descriptions of programs from 2011–2021 on the Netflix streaming platform. Neologisms were determined on the basis of a lexicographic criterion (absence in dictionaries). Excerpted units were then classified into one of three groups: 1. naming new content in a new form (*biohacker*, *fo*, *morčauta*), 2. naming new content using the existing form - one-word expressions (*koronavirus*, *sólista*, *margaritový*), phrases (*bílá privilegia*) and idioms (*být nová černá*), 3. new naming of previously named content (*hyeňák*). Thematically, new words are recruited from the field of gastronomy, new technologies or social networks and the Internet. English (loanwords, anglosemantisms) plays an important role in the monitored new vocabulary. For further neological research, current lexicons of contemporary Czech would be beneficial.

Článek se zabývá neologismy v popiscích pořadů z let 2011–2021 na streamovací platformě Netflix. Neologismy byly určeny na základě lexikografického kritéria (nepřítomnost ve slovnících). Vyexcerpované jednotky byly následně zařazeny do jedné ze tří skupin: 1. pojmenování nového myšlenkového obsahu novou formou (*biohacker*, *fo*, *morčauta*), 2. pojmenování nového obsahu s využitím stávající formy – jednoslovné výrazy (*koronavirus*, *sólista*, *margaritový*), sousloví (*bílá privilegia*) a frazémy (*být nová černá*), 3. nové pojmenování již dříve pojmenovaného obsahu (*hyeňák*). Tematicky se nová slova rekrutují z oblasti gastronomie, nových technologií nebo sociálních sítí a internetu. Významnou roli ve sledované nové slovní zásobě hraje angličtina (přejímky, anglosémantismy). Pro další neologické bádání by byly přínosem aktuální lexikony současné češtiny.

¹ Publikace vznikla s podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., RVO: 68378092.

1. Úvod

Tento text si klade za cíl reflexi nové slovní zásoby češtiny ve specifickém žánru, jímž jsou popisky pořadů na streamovacím serveru Netflix. Platforma Netflix (www.netflix.com) nabízí jako placenou službu přehrávání filmů, seriálů a dalších pořadů. K dispozici je nejen nejnovější produkce, ale i filmy starší, omezeně i rekonstruované staré filmy z 20.–40. let 20. století. Nabídka není neměnná, na Netflixu průběžně přibývají nové pořady a jiné jsou po určité době naopak odstranovány. Žánrové zastoupení pořadů je pestré, volit lze z následujících (heterogenních, prolínajících se) kategorií: akční, americké, anime, asijské, britské, děti, dokumentární seriály, drama, evropské, horor, komedie, krimi, náctiletí, reality TV a talk show, romantika, sci-fi a fantasy, thriller a věda a příroda. Pro lepší orientaci uživatele jsou jednotlivé pořady prezentovány v dlaždicovitém uspořádání pomocí fotografie s krátkým popisem, který velmi stručně, maximálně v několika větách naznačuje obsah pořadu. Vedle sdělovací funkce – vzhledem k omezenému rozsahu textu značně limitované – mají popisky bezpochyby i funkci persvazivní (působící, přesvědčovací, získávací), jejich úlohou je vzbudit zájem, upoutat pozornost uživatele. K dosažení tohoto cíle se při kompozici textu využívá různých tektonických prostředků, jako je opakování, paralelismus, gradace či kontrast (srov. Mareš 2017).² K aktivizaci čtenáře se uplatňují otázky, dialogická a mluvenostní stylizace, jazyková hra, rým. Vzhledem ke skutečným uvedeným dále se domníváme, že velmi často jde o překladové texty, zejména z angličtiny.

Důležitou roli pochopitelně hraje i volba lexikálních prostředků: vedle stylově neutrálních výrazů se objevují lexémy hovorové³, nespi-

² Není nám známa sekundární literatura, která by se zabývala lingvistickou analýzou popisků pořadů na streamovacích službách. Některé užívané komunikační strategie jsou však blízké strategiím reklamním (srov. Čmejrková 2000).

³ Např. *Je rok 1989 a nesmělý puberták závodí s časem, aby navzdory přání rodičů stihl získat srdce okouzující akvabely, která se brzy odstěhuje za železnou oponu* (Něžné vlny 2013).

sovné⁴, expresivní⁵, zhrubělé⁶, ale i knižní⁷. V tomto článku bychom chtěli věnovat pozornost neologismům, které byly v popiscích pořadů na Netflixu použity. Naším cílem je registrace a analýza nových lexikálních jednotek v tomto specifickém žánru, a to zejména z lexikografické, resp. neografické perspektivy. Sekundárně pak text nabízí svědectví o proměnách světa kolem nás, neboť jazykové změny – vznik nových pojmenování, proměna sémantiky již existujících výrazů i změna stereotypů a konotací spojených s některými lexémy – přímo navazují na změny mimojazykové.

2. Metodologie

Neologismy jsou tradičně vymezovány jako lexikální jednotky, které se ve vztahu k existujícím jednotkám slovní zásoby současného jazyka vyznačují novostí, a to jak z hlediska vzniku, tak z hlediska funkčního (funkčně systémového, komunikačního, stylistického) (Martincová 2017). Definici neologismů mohou různí badatelé pojímat rozličně se zapojením rozmanitých kritérií (srov. Lišková 2018, tam i další literatura). V této studii zohledňujeme lexikografické kritérium, podle něhož se za neologismus nepovažují lexémy, které již byly slovníkově zpracovány. K ověření lexikografického záchytu byly použity následující výkladové slovníky: *Akademický slovník současné češtiny*⁸ (ASSČ), *Akademický slovník cizích slov* (ASCS), *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (SSČ), *Slovník současné češtiny* (Lingea), *Slovníky neologismů 1, 2* (SN1, SN2) a *Slovník nespisovné*

⁴ Např. *Pes. Umírající babička. Zdrčený bratr. Hector si na útěku z past'áku nese pořádné břemeno* (Těžkých sedmnáct 2019).

⁵ Např. *Lidi na něj vždycky koukali jako na exota. Už brzo ale všechno změní jedna velká nehoda a jedna malá lež* (Spešl 2019).

⁶ Např. *V tomhle zapadákově se to hemží vilnými dementy, co si rádi vystřelí a něco šňupnou. A to mluvíme jen o policajtech* (Paradise PD 2021).

⁷ Např. *O svých šéfech vědí všechno. A že to použijí, aby zažehly milostné dobrodružství, není úplně špatně. Nebo ano?* (To zařídíme 2018).

⁸ Dosud byla publikována hesla s náslovím a- až č-.

češtiny (SNČ). Dílčím způsobem byl využit *Příruční slovník jazyka českého* (PSJČ).

Dále časově omezuje excerpovaný materiál popisů pořadů na léta 2011–2021. Zvolili jsme období 11 let, které koresponduje se *Slovníkem neologismů 1* (1998), při jehož přípravě byl zohledněn materiál z let 1985–1995 (s drobnými přesahy). Omezení v zastoupení žánrů pořadů či jejich tematického zaměření jsme si nestanovili. Vytipování neologismů jsme prováděli na základě vlastního povědomí, výjimečně byla nová slova signalizována pomocí delimitátorů, jako je adjektivum *takzvaný*⁹: *Nepatří do generace X ani mezi takzvané mileniály. Jeho vtipné postřehy o rodinném životě ale rozesmějí každého* (*Největší průměrný Američan* 2021).

Ve studii z excerpovaných lexémů pochopitelně vybíráme, vzhledem k omezenému prostoru není možné představit je v plné šíři, ale není to ani nezbytné, neboť typové jevy se opakují.

Pojednáváné neologismy uvádíme vždy v kontextu celého popisku pořadu a zvýrazňujeme je tučným písmem, v závorce za popiskem následuje název pořadu tak, jak je uveden na Netflixu (v několika případech byl i pro českého diváka ponechán původní anglický název). Vzhledem k proměnlivosti nabídky pořadů na Netflixu dodejme, že jsme popisky sledovali v průběhu března a dubna 2021.

3. Analýza vyexcerpovaných neologismů

Jak uvádí M. Dokulil (Dokulil 1951), v neologii nejde jen o vznik zcela nových slov. V řadě případů jde o proměny slov „starých“, o změny v jejich pojmovém rozsahu a obsahu, v jejich vrstevné příslušnosti, v jejich citovém hodnocení, v jejich stylistické platnosti. Dále jde o to, že dříve známá slova se slučují novým způsobem, a tak odrážejí nové rysy skutečnosti. Změněné uvažování a čtení se proje-

⁹ Mimo stanovený rozsah byla (v jednom případě) změna významu slova tematizovaná v samotném popisku pořadu: *Podivínský ajiťák hackne web univerzity. Slovo „přítel“ a miliony životů se tím navždycky změní* (The social network 2010).

vuje také v tom, že se do našeho zorného pole dostávají jiná témata než dříve a s nimi se pojí také jiné lexémy. A konečně nová (např. zkratková) slova označují už dříve pojmenované věci či jevy. V souladu s tím vyděluje O. Martinová (1983) tři typy nových pojmenování podle toho, kde se nachází rys novosti: 1. pojmenování nového myšlenkového obsahu novou formou, 2. pojmenování nového obsahu s využitím stávající formy, 3. nové pojmenování již dříve pojmenovaného obsahu. Tohoto členění na tři hlavní skupiny jsme se přidrželi i v této studii.

3.1 Nový obsah pojmenovaný novou formou

Neologismy v této skupině jsou tvořeny převážně přejímkami (často z angličtiny), dále též derivací a skládáním, resp. blendingem. Apelativa převládají nad proprii. Tematicky výrazy náležejí mj. do oblasti nových technologií: *biohacker* ‘kdo vylepšuje funkce svého těla pomocí elektronických zařízení’¹⁰; zábavy: *cosplay* ‘převlékání se za hrdinu z filmu, knihy, počítačové hry ap.’; gastronomie: *fo* ‘vietnamský pokrm, vývar s masem, nudlemi a bylinkami podávaný jako hlavní jídlo’; sociálních sítí a internetu: *emoji* ‘malý obrázek, který se užívá k vyjádření emocí apod. v elektronické komunikaci, např. v emailech nebo na sociálních sítích’; *influencerka* ‘žena mající schopnost ovlivnit veřejné mínění nebo potenciální klienty svým názorem, propagací něčeho na sociálních sítích apod.’ (srov. též Dvořáčková 2017; Štícha 2018.); *lajk* ‘vyjádření pozitivního hodnocení nebo souhlasu s příspěvkem na sociálních sítích kliknutím na ikonu zvednutého palce; tato ikona’; srov.:

Revoluční objevy. **Biohackeri**. Příjemci grantů. Modifikací genů můžeme zachránit miliony lidí. Ale měli bychom to dělat? (Nepřirozený výběr 2019).

Sériový vrah má v patách vážného poldu, šéfkou oddělení vražd se zálibou v **cosplayi** a bláznivého fanouška komiksů (Původ neznámý 2020).

¹⁰ Uváděné definice jsou vlastní.

Fo. Humus¹¹. Langusty. Mezcal¹². Je připraven vyzkoušet celý svět nejrůznějších chutí. A nebude na to sám (Nakrmte někdo Phila 2020).

Jaké je to žít bez **lajků**? Tahle **influencerka** zjistí, že život bez sociálních sítí je docela zábava (Letový režim 2020).

Vstupte do vnitřního světa chytrých telefonů¹³, kde je jeden temperamentní **emoji** jiný než ostatní (Emoji ve filmu 2017).

Nová pojmenování označují také nové fiktivní, nadpřirozené bytosti, předměty a místa, která a) jsou úzce vázána na fiktivní svět daného díla (*morčauta* ‘bytosti vzniklé propojením morčat a automobilů’; *pokébal* ‘příslušenství pokémonů ve tvaru míče sloužící k jejich odchytu a přepravě’; *Kočkopolis* ‘velkoměsto, v němž žijí kočky’); b) hranice fiktivního světa jednoho díla překračují (*ghúl* ‘zlá nadpřirozená bytost (duch, džin), která se živí mrtvými těly’, *nemrtvý* ‘zemřelá osoba, která byla oživena pomocí černé magie, živoucí mrtvý’), srov.:

Jsou to morčata! Ne, počkat – jsou to auta! V seriálu natočeném technikou fázové animace zažívají roztomilá, chlupatá **morčauta** spoustu zábavy a dobrodružství (Morčauta Puipui 2021).

Má velký sen stát se trenérem Pokémonů. Nejprve se ale musí naučit, jak svého neposedného pomocníka sbalit do **pokébalu** (Pokémon film: Volím si tebe! 2017)

Dvě koťátka a jejich sestřička řeší ve městě **Kočkopolis** spoustu potíží – čím jsou praštěnější, tím lepší (Tři koťátka 2016).

Flákač si užívá v postapokalyptickém Los Angeles. Snaží se najít dívku svých snů, přelstít tupé **ghúly** a nepřátelské gangy (Nad ránem 2019).

Obyvatelé Rio de Janeira prchají před **nemrtvými**. Jsou to ale živí, koho by se měli bát (Reality Z 2020).

¹¹ Výraz *humus* ‘studený pokrm z mleté vařené cizrnky, olivového oleje, citronové šťávy a dalších přísad, původem ze Středního východu’ typově náleží do oddílu 3.2.

¹² K formální podobě výrazů *fo*, *humus* a k názvu destilátu *mezcal* viz dále (3.2.).

¹³ Slosloví *chytrý telefon* ‘mobilní telefon umožňující internetové připojení, provozování různých aplikací a zprav. ovládaný přes dotykovou obrazovku’ typově patří do oddílu 3.2.2. Subjektivně pocíťovaná novost je v případě tohoto slosloví již nízká, pravděpodobně kvůli jeho častému užívání v současné komunikaci.

3.2. Nový obsah pojmenovaný již dříve užívanými formami

Tento oddíl je dále členěn do tří pododdílů: jednoslovné výrazy, sousloví a frazémy a jejich obměny. Zvláštní pozornost je věnována neosémantizaci, resp. anglosémantizaci slovní zásoby, neboť nejvíce neologismů se objevuje právě v oblasti změny sémantiky už existujících lexémů (podle: Čermák 2010, s. 220).

3.2.1. Jednoslovné výrazy

Mezi vyexcerpovanými neologismy nacházíme přenesené pojmenování na základě vnitřní souvislosti (*koronavirus*), rozšíření, resp. zúžení významu (*sólista; speciál*), změnu evaluativní složky významu (*kára*). Dále se zastavíme u jednoho neadekvátního lexikografického zpracování hesla, v jehož výkladu významu se protnulý sémantické rysy dvou nesouvisejících denotátů (*meskal*). Povšimneme si homonyma *margarita* a závěrem se vyjádříme k tomu, zda užití slov *náhražka* a *novorozenec* v posunutém významu považujeme za chybu, nebo jazykový vývoj.

Velmi aktuálním příkladem sémantické derivace je neosémantismus *koronavirus*. Jeho původní význam podává ASCS: *koronavir, koronavirus* 'biol. *koronaviry* obalené viry z čeledi *Coronaviridae*, izolované u člověka, prasat a ptáků, vyvolávající zvl. nemoci dýchacích cest'. Od roku 2019 slovo *koronavir, koronavirus* označuje nejen nový typ koronaviru (SARS-CoV-2), ale také onemocnění covid-19 tímto novým koronavirem způsobené¹⁴, srov.: *Svět se v roce 2020 změnil. Tenhle aktuální seriál zkoumá pandemii koronaviru a usilovný boj proti ní. A ataky ukazuje, jak zvládat dopady nemoci na duševní zdraví* (Koronavirus: Máme jasno 2020).

¹⁴ V ASSČ bylo zveřejněno určité penzum tzv. covidových hesel, tj. slovníkových hesel zpracovaných mimo řádné abecední pořadí jako reakce na současnou celosvětovou pandemii. Jde např. o hesla *covid-19, izolace, karanténa, koronavirus, morbidita, respirátor, rouška* nebo *smrtnost*. Tato hesla jsou dostupná jako speciální soubor vyvolávaný pomocí tlačítka „covid-19“ (<https://slovníkcestiny.cz/covid19.php>).

Sémantika výrazu není vždy přehledná, obzvláště v kombinaci s polysémií, resp. homonymií. To je i případ výrazu *mezcal*, srov.: *Fo. Humus. Langusty. Mezcal. Je připraven vyzkoušet celý svět nejrůznějších chutí. A nebude na to sám* (Nakrmte někdo Phila 2020).

ASCS obsahuje heslo *meskal*, jeho význam popisuje jako 'středověký americký silný halucinogen vykvašený z listů agáve'. Podle zahraničních slovníků (*Collins Dictionary, Lexico*) se však halucinogenní droga získává nikoli z agáve, jak uvádí ASCS, ale z kaktusu nazývaného *meskal*. Nadto v kuchařské show se účastníci nezabývali halucinogenem, nýbrž alkoholickým nápojem. Poradou s botanikem Tomášem Procházkou¹⁵ jsme dospěli k závěru, že při zpracování hesla *meskal* v ASCS došlo k dílčímu pochybení. Poněkud nepřehlednou situaci tedy shrňme: z kvašené mízy agáve se destilováním připravuje alkoholický nápoj *mescal*, který žádný halucinogen neobsahuje. Halucinogen *meskalin* je naopak přítomen v pletivu kaktusu s alternativními názvy *lofofora Williamsova, meskal* nebo také *peyotl*¹⁶.

Co se týče formální podoby přejatých slov (*fo, humus, mezcal*) v popisku pořadu, sledujeme nekonzistentní přístup autora. U výrazů *fo* i *humus* volí progresivní, počestěnou podobu (místo originálu bližším variantám *pho* a *hummus*), avšak u výrazu *mezcal* ponechává písmeno „c“, které nezohledňuje hlásku [k] ve výslovnosti, ačkoli v ASCS je doložena již tato počestěná varianta. K alternování písmen „s“ a „z“ podotýkáme, že i v angličtině, která je původním jazykem pořadu, existují varianty *mescal* a *mezcal*¹⁷. V korpusu syn v8 jsou varianty doloženy následovně: *mezcal* 242×, *mescal* 27×, *meskal* 15× a *mezkal* 1×.

¹⁵ Mgr. Tomáš Procházka je odborným kurátorem skleníkových sbírek a specialista v oblasti sukulentních rostlin v Botanické zahradě Přírodovědecké Fakulty Univerzity Karlovy. Za konzultaci mu tímto děkujeme.

¹⁶ V ASCS je výraz *peyotl* vyložen jako 'bot. kaktus rodu *Lophophora* původem z Mexika a Texasu, jehož stonek obsahuje halucinogenní látky, *meskal*'.

¹⁷ Výraz byl do angličtiny přejat počátkem 18. století ze španělštiny (*mezcal*), do níž se dostal z jazyka nahuatl (*mexcalli*). Dle <https://www.lexico.com/definition/mescal>.

Slovo *margarita* nacházíme v ASCS zpracované takto: ‘zast. kniž. perla, perleť’. Homonymní výraz *margarita* s významem ‘koktejl z tequily, pomerančového likéru a limetkové šťávy’ a jeho derivát(y) dosud – poněkud překvapivě – slovníkově podchyceny nejsou¹⁸. V popisku pořadu se objevilo vztahové adjektivum *margaritový*, srov.: *Nejlepší kámošky a jejich velké sny. Spoléhají jedna na druhou a taky na margaritové večery. A žádné námitky!* (Sladké magnólie 2020).

K rozšíření významu došlo u slova *sólista*. Význam ‘individualista’ (bez omezení na kriminální, hudební, taneční či sportovní činnost) zatím lexikograficky doložen není, srov. SNČ: **sólista** argot 1. ‘lupič přepadající osamoceně’ 2. ‘člověk, který je z řady (nepotrestaných) pachatelů jako jediný odsouzen’; ASCS: **sólista** 1. ‘zpěvák n. hudebník zpívající n. hrající sólové partie; sólový tanečník’ 2. ‘sport. slang a publ. hráč, který (často a rád) sóluje’. Srov.: *Ve škole i v práci je za hvězdu a vypadá to, že má všechno na háku. I nejlepší sólista ale občas potřebuje píchnout* (Pohromadě 2020).

Lexém *speciál* vykládají ASCS a Lingea shodně jako ‘věc, výrobek, prostředek zvláštní kvality, druhu, poslání ap.; automobilový benzin druhu Speciál’. Prostřednictvím exemplifikace se naznačují typické oblasti užití, jimiž jsou motorismus (*soutěžní speciál* s dovýkladem ‘automobil, motocykl speciálně upravený pro trať určité soutěže’) a letectví (*letecký speciál* ‘zvláštní letadlo, ne linkové’). Lingea chvályhodně navíc uvádí příklady *komiksový/pivní speciál*, čímž v exemplifikační části hesla naznačuje užití širší než jen v oblasti dopravy. V dalším slovníkovém zpracování slova *speciál* bychom však navrhovali zařadit buď samostatný, zúžený význam ‘televizní, divadelní apod. pořad připravený k nějaké příležitosti, za určitým účelem’, nebo alespoň uvést dovykládané sousloví v exemplifikaci, např. *na-*

¹⁸ Internetová jazyková příručka k tabulce tvarů slova *margarita* uvádí dva příklady užití: *Prsten byl ozdoben jedinou margaritou. a Pořádně se napil margaritou.*, které vhodně ilustrují oba významy tohoto slova, srov. <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=margarita>. Přestože nejde o plně lexikografické zpracování daného lexému (chybí výklad významu, stylistická charakteristika ad.), už sama exemplifikace může být pro uživatele užitečným vodítkem.

točit speciál, pokrývající význam z následujícího popisku, srov.: *Komediální speciál s vtipnými postřehy na téma národní mindráky, ošidné hymny nebo hollywoodské verze severských mýtů* (Ari Eldjám: *Promiňte mou islandštinu* 2020).

Pozoruhodným případem je proměna především evaluativní složky významu nespisovného a expresivního lexému *kára*. V PSJČ je výraz *kára* podán následovně: ‘expr. špatný, chatrný vůz’. Je zde patrná blízkost se základním významem ‘menší dvoukolý vozík, obyčejně ruční’. Stejně hodnocení lexie ‘vozidlo’ nacházíme i v ASCS, byť je zmírněno příslovcem *někdy*, srov.: *kára* 2. ‘ob. expr. a slang vozidlo vůbec, zprav. automobil ap. (někdy špatný, chatrný)’. Podívejme se však na současný popis pořadu: *Je génius, co předělá každé auto na pořádnou káru, ale aby unikl zkorumpovaným policajtům, bude potřebovat něco víc* (Ztracená kulka 2020).

V aktuálním vyjadřování není toto kladné hodnocení nijak neobvyklé, jak ukazují i příklady z korpusu syn v8, v nichž je výraz *kára* rozvíjen přívlastky jako *parádní, rychlá* nebo *úžasná*¹⁹. Lze se domnívat, že tato změna souvisí s proměnou mimojazykové skutečnosti – ačkoli menší dvoukolé vozíky z české krajiny nevyzly, mluvčí si již patrně běžně neuvědomují souvislost mezi pojmenováním vozíku a automobilu. Expresivum *kára* tak mohlo začít být užíváno pro označení výkonného či líbivého vozu. Při příštím slovníkovém podání lexie *kára* ‘automobil’ by měly být v definici zohledněny i její pozitivní konotace.

3.2.1.1. Chyba, nebo jazykový vývoj?

Jazykové změny někdy vzniknou na základě nesprávného užívání lexikálních jednotek (srov. Beneš 2009, Lišková 2018). V případě

¹⁹ *Ten nejradši pořizoval smyslné fotky slavných krásenek, pokud možno s nějakou parádní károu v záběru* (Blesk 2014); *Osudným se mu stala právě rychlá kára – červené porsche, ve kterém seděl na místě spolujezdce, se po nárazu do sloupu do slova sešrotovalo a poté shořelo* (Aha! 2013); *Tenkrát si pořídil Dodge Viper, což byla sice úžasná kára, ale s úsměvem vždycky říkával, že když šlápne na plyn, slyší, jak se nějaký ropný šejk směje...* (Deníky Bohemia 2011).

následujících lexémů *náhraška* a *novorozenec* se však domníváme, že dané užití v popisku pořadu představuje prostou chybu, nikoli vývojový trend.

Jako nevhodné hodnotíme užití slova *náhraška* ve významu ‘osoby brané místo jiných’²⁰, srov.: *Točil reklamy na ideální rodinu. Pak začal přicházet o tu svoji. Řešení? Najít a ukrást si náhrašku!* (Kde jsem doma 2020).

Typickými kolokacemi slova *náhraška* jsou podle korpusového nástroje *Slovo v kostce* výrazy *mléčný* či *káva*; výrazy užívanými podobně pak *dochucovadlo* či *sladidlo*. Definice výrazu *náhraška* (SSČ) obsahuje rys zpravidla nižší kvality oproti nahrazované věci, srov.: ‘náhrada (zprav. horší) nějakého výrobku, suroviny ap.’. V případě rodiny se navíc nejedná o věc, nýbrž o osoby, za adekvátnější výraz bychom tedy v popisku filmu považovali slovo *náhrada*, které SSČ definuje jako ‘2. osoba nebo věc braná nebo dávaná místo jiné’.

Za věcnou chybu považujeme užití slova *novorozenec* v následujícím popisku: *Žvatlání, žužlání, tulení a vrtění, to je svět novorozenců. Ale tahle roztomilá stvoření toho zvládají mnohem víc* (Miminka 2020).

Za *novorozenec* se lidský jedinec považuje zhruba první měsíc života, avšak v tomto období děti ještě nežvatlají. Autor se patrně snažil použít jiné pojmenování než *miminko*, které se objevuje už v názvu pořadu. Není ale nutno neústrojně rozšiřovat význam slova *novorozenec*, částečných synonym výrazu *miminko* je celá řada.

3.2.2. Slosloví

Celým tímto oddílem se jako červená nit vine vliv angličtiny na češtinu. F. Daneš (1997, s. 18) mluví na přelomu tisíciletí o invazi anglicismů do češtiny, která je mnohými lidmi pocíťována jako ohrožení mateřštiny. I. Bozděchová (1997, s. 278) si všímá ukvapeného napodobování cizích vzorů a užívání cizích výrazů, především anglických

²⁰ Anglické substantivum *substitute* odpovídá českým výrazům *náhraška* i *náhrada*.

nebo přes angličtinu přejatých bez přesnějších znalostí jejich významu, pravopisu, výslovnosti. Slovenskou situaci na základě dílčí sondy hodnotí P. Jesenská (Jesenská 2014) – domnívá se, že obecná dominance anglicismů ve slovenském jazyce je mýtus, který nemá reálný základ. Ovšem neznamená to, že každý mluvčí, resp. pisatel dokáže s anglicismy nakládat funkčně a v rozumné míře.

V žánru popisku pořadů lze očekávat, že prvky angličtiny (přejímky, anglosémantismy) budou prominentní v textech vázaných na anglickojazyčnou produkci filmů, seriálů, reality show atd., které na platformě Netflix převažují. Vy excerpována byla následující slosloví: *bílá privilegia, efekt motýlích křídel, pouliční pokrmy / pouliční strava a zlobivý chlapec (něčeho)*.

Začněme společensky živým tématem politické korektnosti. V jejím rámci se preferují určitá pojmenování místo jiných, která jsou považována za zavádějící, neohleduplná či přímo urážlivá (srov. *cikán – Rom; postižený – osoba s postižením*), a vznikají i výrazy označující novou skutečnost, perspektivu, pocit. Spojením dříve užívaných jmen *bílý* a *privilegium* vzniklo (nepochybně s anglickou inspirací²¹) nové slosloví *bílá privilegia*²², které přináší nový (kritický) úhel pohledu na (zvýhodněné) postavení bělochů (v rasově nespravedlivé společnosti). Srov.: *Košile je vždycky bližší než kabát. Provokativní komička se ale nebojí dát všanc svoje vlastní bílá privilegia* (Hello, Privilege. It's Me, Chelsea 2019).

Vliv angličtiny je patrný i v dalším slosloví, jímž je *efekt motýlích křídel*²³, vyjadřující, že i velmi malá změna může mít nepředvídatelný a zásadní dopad. Toto slosloví je v korpusu syn v8 doloženo 59×,

²¹ Lexico: **white privilege** Inherent advantages possessed by a white person on the basis of their race in a society characterized by racial inequality and injustice.

²² V korpusu syn v8 slosloví doloženo pouze jednou, navíc v singuláru: *V Americe dodnes existuje takzvané bílé privilegium: chudý černochoch a chudý běloch nejsou ve stejné společenské situaci a nedostává se jim stejných příležitostí*. (Hospodářské noviny 2012).

²³ Lexico: **butterfly effect** (in chaos theory) the phenomenon whereby a minute localized change in a complex system can have large effects elsewhere.

příčemž první doklad pochází z roku 2000. Neobsahují jej lexikony neologismů²⁴, zřejmě kvůli nízké frekvenci užívání, a nenacházíme jej ani v databázi *Neomat*. Srov.: *Kamera. Vražda. A efekt motýlích křídél, který by mohl zachránit život jedné holčičky, ale taky jí zničit rodinu* (Záhadná bouře 2018).

Na dosavadní neustálenost českého ekvivalentu *pouliční pokrm(y)* anglického výrazu *street food* ukazuje výstavba následujícího popisku. Jsou v něm použity zároveň oba tyto výrazy (český i anglický), přičemž jednoznačnost či srozumitelnost české lexikální jednotky je dotazena anglicismem, zatímco naopak určitý odstup od užití tohoto anglicismu v českém textu je vyjádřen zkratkou *tzv.* O rozkolísanosti českého úzu svědčí i název pořadu, kde figuruje další synonymní sousloví – *pouliční strava*, srov.: *Výdejte se na cestu po různých kulturách světa a poslechněte si příběhy lidí, kteří připravují nezaměnitelné pouliční pokrmy, tzv. street food*²⁵ (Pouliční strava: Asie 2019).

Ani spojení *zlobivý chlapec* s vazbou *něčeho* není v češtině dosud slovníkově reflektováno. V korpusu syn v8 příklady nacházíme, často jsou však vázány na anglickojazyčné prostředí²⁶. Zjevnou inspirací je zde tedy opět angličtina a její neformální spojení *bad boy* ‘muž, jehož chování neodpovídá obecně přijímaným normám, zejména v určité

²⁴ Sousloví obsahující slovo *efekt* v SN1: **dominový efekt** ‘stav, kdy jeden jev ovlivňuje (záporně) jev druhý, souvisí (záporně) s druhým jevem’; **jo-jo efekt** ‘reakce organismu po ukončení redukční diety, při které se tělesná hmotnost vrací k původní, popř. i vyšší hodnotě, takže výsledek diety je nulový až opačný’; SN2: **lednový efekt** ‘růst cen akcií v prvním měsíci v roce (v lednu)’; **NIMBY efekt** ‘odpor k navrhované nebo uskutečňované výstavbě dálnice, elektrárny, skládky nebezpečného odpadu ap. pramenící z obav ze zhoršení lokálního životního prostředí v blízkosti stavby, přestože obecně je takováto stavba pokládána za prospěšnou’.

²⁵ Lexico: **street food** Prepared or cooked food sold by vendors in a street or other public location for immediate consumption. Sama přejímka *street food* patří typově do oddílu 3. 1.

²⁶ Např. **Zlobivý chlapec anglického fotbalu po podpisu nové smlouvy a zranění znovu naskočil do hry** (Deníky Moravia, 2010); *Tady o něm The Independent napsal ještě jako o zlobivém chlapci světové vědy, který trpí nutkáním zásobovat všechny*

oblasti činnosti²⁷. Srov.: **„Zlobivý chlapec jógy“ našel štěstí jako jogín hvězd a guru zraněných. Jen málokdo ale tušil, jaké zlo přitom skrýval** (Bikram: jogin, guru, sexuální násilník 2019).

3.2.3. Frazémy a jejich obměny

Novým frazeologickým jednotkám v češtině se věnovali mj. Čechová (2017), Janovec (2008a, 2008b), Křížová (2008), Schneiderová (2017). Znakem frazémů je jejich variabilita a zrychlená komunikace současné doby ještě – někdy nezáměrnou – aktualizaci frazeologie podporuje. V tomto oddíle se zastavíme u frazeologických jednotek *jako ze žurnálu; mít své datum spotřeby; dělají to ptáci i včelky; pomsta nejlépe chutná za studena* a *být nová černá*.

K dílčí obměně frazému došlo v následujícím popisku, srov.: *Po stavu mají pořad jako ze žurnálu. Ale teď vyrukují s úplně novou show* (MMXXL 2015).

SSČ uvádí jako základní podobu frazému *vypadá, je jako* (*vystřižený ze žurnálu* s výkladem ‘je oblečen podle poslední módy’ (heslo *žurnál*). Lingea uvádí *být jako ze žurnálu* ‘být oblečený vkusně, podle poslední módy’ (heslo *žurnál*), resp. *být jako vystřižený ze žurnálu* ‘být elegantně oblečen, upraven apod.’ (heslo *vystřižený*). V popisku filmu, který zobrazuje život striptérů, je explicitně uvedena *postava*, z kontextu obsahu filmu je jasné, že jde zejména o postavy odhalené (na ně poutá i doprovodná fotografie). Doklady v korpusu syn v8 ukazují, že nejde o nijak raritní obměnu daného frazému²⁸. V příštím

okolo pobuřujícími výroky a trochu oplzlými klepy (Respekt 2014); *I takoví však chodili do skauta, třeba zlobivý chlapec dokumentárního filmu Michael Moore nebo zpěvák The Doors Jim Morrison* (Respekt 2016).

²⁷ Lexico: **bad boy** informal 1 man who does not conform to approved standards of behaviour, especially in a particular sphere of activity.

²⁸ Např. *Nejen, že jí plastika nepřinesla nosík jako ze žurnálu, brzy přišly i zdravotní komplikace a s nimi i nutná reoperace* (Blesk 2014); *I ve čtyřiceti letech si topmodelka udržuje postavičku jako ze žurnálu* (Rytmus života 2014); ... **karoserie jako ze žurnálu**, což napovídá o spíše výjimečném použití čtyřkolky a jízdě jako

slovníkovém zpracování bude třeba výklad významu tohoto frazému rozšířit o rys ‘vypadat výborně, působit bezchybně’.

Naopak za okazionální bychom označili obrat *mít své datum spotřeby* s významem ‘být konečný’. Jde o aktualizací prostředek spočívající v přenesení bezpříznakového výrazu z oblasti zbožiznalství k pojmenování konečnosti života, čímž se získává kontextová stylistická příznakovost²⁹, srov.: *I život má své datum spotřeby. Proto se snaží zapůsobit a hodit se do gala. A žít. Se vši opravdovostí* (Pose 2019).

Okazionální vyjádření *dělají to ptáci i včelky* s narážkou na sex vzniklo na základě překladu anglické neformální, někdy humorné nominální fráze *the birds and (the) bees* ‘základní fakta o sexu, která se sdělují dětem’³⁰. Srov.: *Dělají to ptáci i včelky. Ale lidi? Kuš! Jak dobrá je vaše sexuální příprava? Jak na věc z mnoha různých úhlů pohledu* (Sex: Máme jasno 2020).

Také frazém *pomsta nejlépe chutná za studena* ‘vykonání pomsty s odkladem je nejspokojivější’ se objevuje na podkladu anglického frazému *revenge is a dish best served cold*³¹. Srov.: *Lstivá čarodějnice, proradný šógun a pomsta, co nejlépe chutná za studena: tihle trpělivi samurajové mají jasný úkol* (47 róninů 2013).

v bavlnce (AutoProfi 2017); *Lidi mají zahrádku jako ze žurnálu, ale nevadí jim, že za plotem mají hromady bordelu...* (Mladá fronta DNES 2000); *Dobrý pocit získali hosté nejen z chutných koláčků [...], ale i z celkové upravenosti obce. Ta byla skutečně jako ze žurnálu. Trávníky byly posekány, chodníky zamety, sál [...]* *vkusně vyzdoben* (Právo 2006).

²⁹ V korpusu syn v8 přeneseně doloženo jen ojedinele, srov.: *Já se už nikdy ničeho takového nezúčastním; společenský život má své datum spotřeby, stejně jako jogurty* (Deset žen 2014).

³⁰ Lexico: **the birds and the bees** Basic facts about sex and reproduction, as told to a child.; Collins Dictionary: **the birds and (the) bees** Some people refer to the birds and the bees when they are talking about sex, especially to children.

³¹ Lexico: **revenge is a dish best served cold** Vengeance is often more satisfying if it is not exacted immediately.

A konečně anglická stopa³² je patrná i v následující (titulní) frazeologické jednotce *tmavě modrozelená je nová černá*. Přesnou specifikaci barevného odstínu (*modrozelená*) s ještě bližším určením (*tmavě*) čtenář získá představu, že v daném pořadu na jemných barevných valérech skutečně záleží. Srov.: *V soutěži, kde se potkává design a ego, pořád platí, že tmavě modrozelená je nová černá a lékem na všechno je linoleum* (Mistři interiérů 2019).

Ještě doplníme, že vedle podoby frazému *být nová černá* se v češtině uplatňuje i frazeošablona *něco je nové něco*, která může mít rozmanité realizace, např. *tepláky jsou nové kalhoty, čtyřcítka je nová dvacítko* nebo *sociální síť jsou nová televize*.

3.3. Dříve známý obsah pojmenovaný novou formou

Pojmenování dříve známého obsahu novou formou slouží zejména jako aktualizací, působivé, expresivní, operativní, zpřesňující apod. výrazy. Ve sledovaném materiálu jsme v této kategorii zaznamenali jeden lexém: *hyeňák*. Toto slovo bylo vytvořeno jako jednoslovný výraz vedle dvojslovného označení *samec hyeny*. Přechylování názvů zvířat, jejichž základní podoba je rodu ženského, pomocí přípony *-ák* dalo v češtině vzniknout např. lexémům *labuťák, opičák* nebo *lišák*. Některá z těchto slov jsou hodnocena jako biologické termíny (*pěnkavák*), chovatelské profesionalismy (*agamák*) nebo expresiva (*kočičák* vedle *kocour*) (dle *Slovníku afixů*). Srov.: *Hladový hyeňák si chce pochutnat na mořské vile. Do cesty se mu ale postaví silný žralok* (Zig a Šarkoun 2019).

Jen na okraj poznamenáváme, že častěji než v popisících pořadů se tento typ neologismů objevuje v názvech pořadů, např. *MILF*³³ (2018),

³² Lexico: **the new black** 1. A colour that is currently so popular that it rivals the traditional status of black as the most reliably fashionable colour. 1.1 Something which is suddenly extremely popular or fashionable.

³³ *MILF* ‘Atraktivní žena cca mezi 30 a 50 lety’ (podle anglického akronymu *mother I’d like to fuck/follow/find*).

*Queer*³⁴ tým (2018); na podslovní úrovni pak zmiňme rozmach konvence hvězdiček, které nahrazují některá písmena ve vulgarismech: slouží k tomu, aby vulgaritu na jedné straně zneviditelnily (neuveďte se plné znění vulgárního slova), na straně druhé ji zpřítomnily (vulgarismus zůstává obecně srozumitelný), srov. *Kevin Hart: S**t na to* (2020).

4. Závěr

Informovat na velmi malém prostoru (maximálně několika vět) o obsahu filmu není snadné, nadto je v popisku pořadu nezřídka před funkcí sdělovací upřednostněna funkce persvazivní. Pro komunikáty s persvazivní funkcí jsou typické aktualizační jazykové prostředky, mezi něž patří i méně obvyklá slovní zásoba včetně neologismů. Snaha o upoutání pozornosti však nesmí být vykoupena nesrozumitelností, neboť pak by došlo k selhání komunikačního záměru. Jak ukázal dřívější výzkum (Lišková 2018), ústřední námitka vůči užívání neologismů tkví právě v tom, že mohou snižovat celkovou srozumitelnost sdělení.

V analyzovaném materiálu popisků pořadů z let 2011–2021 na streamovací platformě Netflix byly zastoupeny jak neologismy (excerpované na základě lexikografického kritéria) novější, dosud často formálně neustálené (*fo, bílá privilegia*), tak starší, subjektivně téměř bez příznaku novosti (*margaritový, chytrý telefon*). Pozoruhodnou výjimku představuje neosémantismus *koronavirus*, jehož nové užití je doloženo teprve od konce roku 2019, avšak v důsledku extrémně vysoké frekvence užívání během pandemie covidu-19 je příznak novosti již takřka setřen. Doložena jsou pojmenování nového myšlenkového obsahu novou formou, pojmenování nového obsahu s využitím stávající formy i nová pojmenování již dříve pojmenovaného obsahu, jednoslovné i víceslovné výrazy (sousloví a frazémy). Na rozdíl od nápadnějších, formálně nových výrazů (*influenčerka*) bývají posuny významu často nenápadné (*sólista, jako ze žurnálu*); výjimečně došlo

³⁴ *Queer* '(o sexuálních preferencích) odlišný od většinové společnosti'.

k chybnému užití slova (*náhraška, novorozenec*). Apelativní pojmenování očekávaně převažují nad propriálními (*Kočkopolis*). Pojmenovávají se entity skutečného i fiktivního světa (*biohacker, cosplay; ghúl, morčauta*). Excerpované neologismy mohou být užity celospolečensky (*mileniál*) nebo jsou omezeny na určitou komunikační sféru (*hyeňák*). Tematicky se nová slova rekrutují z oblasti gastronomie, nových technologií, sociálních sítí a internetu nebo zábavy. Prominentní je vliv angličtiny (srov. *street food; být nová černá; pomsta nejlépe chutná za studena*).

V žánru popisků streamovaných pořadů sledujeme užívání jazyka jakožto kreativní proces. Do analyzovaného materiálu jsme zahrnuli všechny typy nabízených pořadů. Při případném dalším výzkumu by bylo zajímavé sledovat distribuci neologismů podle cílového uživatele: předpokládáme, že pořady určené mladému divákovi budou obsahovat více nových lexémů.

Při ověřování významu lexikálních jednotek je třeba kvalitních současných příruček, které obsahují nové výrazy. Optimální by bylo mít k dispozici periodicky (po několika letech) vydávaný slovník neologismů, event. průběžně doplňovaný elektronický slovník³⁵ a také celistvý všeobecný výkladový slovník akademické produkce. Aktuální situace českého slovníkářství má k tomuto ideálu bohužel zatím daleko (poslední slovník neologismů vyšel roku 2004³⁶), z ASSČ jsou zatím publikována jen hesla s náslovím a- až č- (stav k dubnu 2021). Avšak jazyk se neustále proměňuje; neologizace patří k obecným jazykovým procesům, nové výrazy se vyskytují ve všech sférách jazyka. A jak uvádí J. Dolník (2003, s. 194), registrace, resp. analýza neologismů patří k základním úkolům lingvistiky.

³⁵ Srov. *Observatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego*, <https://nowewyrazy.uw.edu.pl>, či *Neologismenwörterbuch*, <https://www.owid.de/docs/neo/start.jsp>.

³⁶ Otevřený slovník *Čeština 2.0* a návazná publikace *Hacknutá čeština* (2018) pokrývají jen drobnou výseč produkce nových lexémů: cílí na zajímavá, často expresivní a nespisovná slova, okazionalismy, individualismy a efemerismy. K reflexi lexikografické spolupráce mezi akademickou a laickou sférou srov. Škrabal, Kavka 2021.

Zkratky

- ASCS *Akademický slovník cizích slov*, 1995. Praha: Academia.
- ASSČ *Akademický slovník současné češtiny A–Č*, 2017–2020. Praha: Ústav pro jazyk český. Online: <https://slovníkcestiny.cz>.
- PSJČ *Příruční slovník jazyka českého, 1935–1957*. Praha: SPN. Online: <https://bara.ujc.cas.cz/psjc>.
- SN1 Martincová O. a kol., 1998, *Slovník neologizmů 1*. Praha: Academia.
- SN2 Martincová O. a kol., 2004, *Slovník neologizmů 2*. Praha: Academia.
- SNČ Hugo J. a kol., 2009, *Slovník nespisovné češtiny*. 3. vyd. Praha: Maxdorf.
- SSČ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, 2000. Praha: Academia.
- SSJČ *Slovník spisovného jazyka českého, 1960–1971*. Praha: Academia. Online: <https://ssjc.ujc.cas.cz>.

Literatura

- Beneš M., 2009, *Kdo je laureátem (Nobelovy ceny)? „Naše řeč“* 92, č. 5, s. 268–270.
- Bodzěchová I., 1997, *Vliv angličtiny na češtinu*. In: F. Daneš (ed.), *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, s. 271–280.
- Collins Dictionary*. London: Collins. Online: <https://www.collinsdictionary.com>.
- Čechová M., 2017, *Život s češtinou: Nomen omen. Češka – češtinářka – Čechová*. Praha: Academia.
- Čermák F., 2010, *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. *Čeština 2.0*. Online: <https://cestina20.cz>.
- Čejrková S., 2000, *Reklama v češtině, čeština v reklamě*. Praha: Leda.
- Daneš F., 1997, *Situace a celkový stav dnešní češtiny*. In: F. Daneš (ed.), *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, s. 12–24.
- Databáze excerpčního materiálu Neomat*, 2015. Verze 3.0. Praha: Ústav pro jazyk český. Online: <http://neologismy.cz>.
- Dokulil M., 1951, *Nová skutečnost v zrcadle slovní zásoby češtiny*. „Naše řeč“ 35, č. 7–8, s. 121–131.
- Dolník J., 2003, *Lexikologie*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Dvořáčková V., 2017, *Influencer*. „Magazín Pátek Lidových novin“, 24. 11. 2017, s. 5.
- Internetová jazyková příručka*. Praha: Ústav pro jazyk český. Online: <https://prirucka.ujc.cas.cz>.
- Janovec L., 2008a, *K frazémovým aktualizacím v nové slovní zásobě*. In: V. P. Polách (ed.), *Svět za slovy a jejich tvary, svět za spojením slov. Sborník příspěv-*

ků ze 7. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého ve dnech 15.–17. května 2006. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 103–106.

- Janovec L., 2008b, *Aktualizace frazémů v současné češtině*. In: Z. Rudnik-Karwata (ed.), *Współczesna komunikacja językowa. Najnowsze zmiany w leksyce i słowotwórstwie języków słowiańskich*. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wyd., s. 55–63.
- Jesenská P., 2014, *Dominancia anglicizmů v hovorovém jazyku – reálný stav alebo mýtus?* In: A. Štulajterová (ed.), *Teória a prax prípravy budúcich translatoológov a učiteľov anglického jazyka: zborník z II. medzinárodnej elektronickej konferencie, Banská Bystrica, 25. – 26. júna 2014*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, s. 137–144.
- Kavka M., Škrabal M., 2018, *Hacknutá čeština*. Brno: Jan Melvil Publishing.
- Křen M., Cvrček V., Čapka T., Čermáková A., Hnátková M., Chlumská L., Jelínek T., Kovářiková D., Petkevič V., Procházková P., Skoumalová H., Škrabal M., Truneček P., Vondříčková P., Zásina A., 2019, *Korpus SYN, verze 8 z 12*. 12. 2019. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Online: <https://www.korpus.cz>.
- Křížová K., 2008, *Krkavčí otec a spol. aneb o lexikálních transformacích substantivních frazémů*. In: O. Uličný (ed.), *Eurolitteraria & Eurolingua 2007*. Opera Academiae Paedagogicae Liberecensis. Series Bohemistica. Liberec: Technická univerzita, s. 174–179.
- Lexico*. Oxford: Oxford University Press. Online: lexico.com.
- Lišková M., 2018, *Neologismus v lingvistickém, mediálním a běžném obrazu světa*. Disertační práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Online: bit.ly/3mTlvm6.
- Mareš P., 2017, *Kompozice textu*. In: P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Brno: Masarykova univerzita. Online: bit.ly/3wY2kfP.
- Martincová O., 1983, *Problematika neologizmů v současné spisovné češtině*. Praha: Univerzita Karlova.
- Martincová O., 2017, *Neologismus*. In: P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Brno: Masarykova univerzita. Online: <https://bit.ly/2ICxTBm>.
- Neologismenwörterbuch*. Mannheim: Leibniz-Institut für Deutsche Sprache. Online: <https://www.owid.de/docs/neo/start.jsp>
- Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego: Najnowsze Słownictwo Polskie*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. Online: <https://nowewyrazy.uw.edu.pl>

- Schneiderová S., 2017, *Ale ucho u pomyslného džbánu visí na vlásku (K užití frazeologie v současné publicistice)*. In: L. Janovec (ed.), *Svět v obrazech a ve frazeologii*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, s. 499–506.
- Štícha F., 2018, *Ovlivňovači, ovlivňovatelé a influenceři*. „Týdeník Rozhlas“, 19. 2., s. 26.
- Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea. Online: <https://www.nechybujte.cz>.
- Slovo v kostce*. Praha: Ústav českého národního korpusu FF UK. Online: <https://www.korpus.cz/slovo-v-kostce>.
- Šimandl J. (ed.), 2016, *Slovník afixů užívaných v češtině*. Praha: Karolinum. Online: <http://www.slovnikafixu.cz>.
- Škrabal M., Kavka M., 2021, *Merging Professional and Collaborative Lexicography: The Case of Czech Neology*. „International Journal of Lexicography“, ecab003. Online: [bit.ly/ 3asC6IF](https://bit.ly/3asC6IF).